

Китобсиз катта бўлган бола сувсиз етишган кўчатга ўхшаўди

Китобхонлик

Мамлакатимизда ёш авлодни баркамол этиб тарбиялаш, улар қалбида Ватанга садоқат, улуғ алломаларимиз меросига, азалий қадриятларга чуқур эҳтиром туйғусини сингдиришга юксак эътибор қаратилмоқда. Зеро, ёшлар келажакимиз, эртанги кунимизнинг суянчи ва таянчидир.

(Давоми 3-саҳифада).

(Боши 1-саҳифада).

Китобсиз катта бўлган бола сўвсиз етишган кўчатга ўхшаётди

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 12 январдаги “Китоб махсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда

тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Фармойиши ҳамда 2017 йил 13 сентябрдаги “Китоб махсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Қарорининг қабул қилиниши соҳа фаолиятини янада тақомиллаштиришга хизмат қилди.

Китоб мутолаасига қаратилаётган эътибор миллий ўзгичлигимиз ва умуминсоний кадриятларни тарғиб этиши билан алоҳида қадрлидир. Шундай экан, ҳозирги кун ёшларига тақдим этилаётган манбаалар мазмуни, гоёя уларнинг маънавий эҳтиёжини қондира оладими? Китоб тарғиботининг шакллари ва уларнинг натижадорлиги, ёшларни мазмунан саёз, миллий маънавият ва кадриятларимизга, ахлоқ меъёрларига мос келмайдиган, ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган адабиётларни эмас, балки ватанга, улуғ алломаларимиз меросига, азалий кадриятларга чуқур эҳтиром туйғусини синдиришга қаратилган ўзбек мумтоз адабиётларини мутолаа қилиши учун нима қилиш керак? Қайси ёшдан ўқишга жалб қилиш керак? Термиз шаҳрида 18 — 20 апрел кунлари “Central Asia — 2018” XII Халқаро конференцияда шу каби долзарб масалалар юзасидан соҳа мутахассислари ўзаро фикр алмашиб, ўз тажрибалари билан ўртоқлашадилар. **Ахмад Фаргоний номидаги Фаргона вилоят ахборот-кутубхона маркази директори Шохидбек АСЛОНОВ** билан бўлиб ўтган суҳбатимиз ҳам ана шу мавзулар доирасида бўлди.

— **Ҳозирги кун ёшларига тақдим этилаётган манбаалар мазмуни, гоёя уларнинг маънавий эҳтиёжини қондира оладими?**

— Китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини оширишда фойдаланувчилар эҳтиёжини ўрганиш ҳамда уларнинг фикрини билиш асосий масалалардан биридир. Фойдаланувчилар эҳтиёжини қондиришда унга бери-

лаётган ахборотларни мазмун-моҳиятини ўрганган ҳолда, ҳар томонлама, баркамол ривожланишига ҳамда миллий ва умуминсоний кадриятларга хурмат руҳида тарбияланишига кўмаклашувчи ахборотдан кенг ва эркин фойдаланиши учун уларга шароитлар яраташ лозим. Фойдаланувчи ахборот тақдим этиб қолмай унинг қай даражада фойдаланганлигини ва унинг фаолиятида ижобий натижалар берганлигини ўрганиш керак.

Ахмад Фаргоний номидаги вилоят ахборот-кутубхона маркази фойдаланувчилари орасида мунтазам кутубхона фаолиятида хизмат кўрсатиш турларини кенгайтиришга қаратилган шахсий фикрлари ҳамда китобхонларни китоб ва китоб махсулотларига бўлган қизиқиш, фикрларини ўрганиш мақсадида ижтимоий сўровномалар ўтказилади.

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегиясида жисмонан соғлом, баркамол, мустақил фикрлайдиган, Ватанга содиқ, қатъий ҳаётий нуқтаи назарга эга ёшларни тарбиялаш, демократик охлоқларни чуқурлаштириш, фуқаролик жамиятини ривожлантириш жараёнида уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ёшларга оид давлат сиёсатини тақомиллаштиришнинг муҳим вазифалари этиб белгиланди.

Шуни эътиборга олиб, келажак авлод вакилларига ҳар томонлама зарар етказувчи ахборотдан ҳимоя қилиш ва унинг кафолатларини таъминлаш бўйича ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий шарт-шароитларни яратиш муҳим аҳамият касб этади. Айни шу мақсадда, “Болаларни, уларнинг соғлиғига зарар етказувчи ахборотдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг қабул қилинганлиги мақсуд ишларнинг амалий ифодаси бўлди.

— **Китоб тарғиботининг қандай шаклидан фойдаланишлар ва уларнинг самарадорлиги кўриняптими?**

— Китоб нафақат зиё масканларини ёритувчи нур, балки инсонларни камолот сари

етакловчи муҳим маънавий хазина ҳамдир. Китоб инсонга маънавий озуқа берибгина қолмай, унинг тафаккурини теранлаштириб, соғлом мулоҳаза юритишга ўргатади, келажакка аниқ мақсадлар билан одимлашда мустақкам пиллапоя вазифасини бажаради. Шу боисдан у инсоннинг энг яқин дўсти, сирдоши ҳисобланади.

Ўқиш ва китобларни тарғиб қилиш самарадорлиги манба ва мақсадга кўра, тур ва шакллари бир неча омилларга боғлиқ.

Китоб тарғиботининг энг самарали шакли бу рекламадир. Кулбхоналар иш фаолиятида кўргазмали, оғзаки, босма ва комплексли реклама воситаларидан фойдаланилади.

Ички кулбхона рекламаси мақсадли аудитория учун мўлжалланган — бу бизнинг китобхонларимиз, ташқи реклама эса муайян фойдаланувчиларга мўлжалланган, қайсики, бу бизнинг китобхонларга айлангани мумкин бўлганлар.

Мутолаа ва китоб тарғиботи куйидаги йўналишлар асосида амалга оширилади: Оммавий ахборот восита-

лойиҳалари амалга оширилмоқда ва бу ёшлар орасида катта қизиқишга сабаб бўлмоқда.

Кулбхона иши ва тақдим этилаётган хизматлар хусусияти ҳақида китобхонга қанчалик кўп маълумот берилганлигини ҳисобга олсак, аҳоли орасида китоб мутолааси тарғиботи самарали бўлади. Худди шунингдек, агар бу тез, доимий янгиланган, объектив ва ишончли бўлса. Тарғиботнинг мажбурий шартларидан бири бу — китобхонларимиз билан узвий алоқаларнинг мавжудлигидир.

— **Ёшларни мазмунан саёз, миллий маънавият ва кадриятларимизга, ахлоқ меъёрларига мос келмайдиган, ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган адабиётларни эмас, балки, ватанга садоқат, улуғ алломаларимиз меросига, азалий кадриятларга чуқур эҳтиром туйғусини синдиришга қаратилган ўзбек мумтоз адабиётларини мутолаа қилиши учун нима қилиш керак?**

— “Фаргона” нашриёти ҳузурда мазмунан саёз, ахлоқ меъёрлари, маънавият ва мил-

лари, радио ва телевидение-лар орқали, кўргазма ва тадбирларни ташкил қилиш, буклетлар, хатчўплар, эслатмалар ва бошқалардир. Шунингдек, энг долзарб тарғиботлардан бири бу интернет орқали тарғиб қилишдир. Яъни кулбхона веб-сайтлари ва ижтимоий тармоқлардаги саҳифалари орқали амалга оширилади.

Ахмад Фаргоний номидаги вилоят ахборот-кутубхона маркази китобхонликни тарғиб қилиш, айниқса ёшларнинг китоб ўқишга бўлган қизиқишларини ошириш мақсадида www.1001.uz лойиҳаси яратилди ва ишга тушириш чоралари кўрилмоқда. Шунингдек, ижтимоий тармоқлар — www.facebook.com, www.instagram.com, саҳифаларида кулбхона саҳифалари яратилди ва доимий китоб тарғиботи олиб борилмоқда. Ж у м л а д а н, www.facebook.comдаги АКМ с а х и ф а с и д а #menkitobuqishnisevaman, #erkinkamera, #kutubxonameninghayotimda

лий кадриятларимизга мос келмайдиган, ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган адабиётларни чоп этиш ва тарқатишнинг олдини олиш мақсадида жамоатчилик асосида фаолият кўрсатувчи Бадийий маслаҳат кенгаши тузилди ва 2017 йил 1 апрелдан фаолияти йўлга қўйилди. Бадийий маслаҳат кенгаши томонидан нашриётда бадийий, маърифий, илмий-оммабоп, тарбиявий, ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган адабиётларни чоп этиш чоралари кўрилмоқда. Шунингдек, хусусий босмаҳоналарда чоп этилган мазмунан саёз китобларни муаллифлардан ёки бошқа хусусий китоб етказиб берувчилардан харид қилмасликнинг олдини олиш бўйича назорат ишлари олиб борилмоқда. Шунингдек, кулбхонамизда ёшларни ўзбек ва жаҳон мумтоз адабиётларини мутолаа қилиши мақсадида “Китобхонлар клуби” ташкил этилди. Клуб машғулоти ҳафтанинг чоршанба кунлари соат 8:00 дан 9:00

Суҳбат

гача ўтказилади ва алоҳида клуб машғулотлар режаси тасдиқланади. Режага кўра, клуб машғулотида ўзбек ва чет эл адабиёти вакилларининг асарлари ўрганиб борилади. Келгусида машғулотларга Фаргона вилоятининг таниқли (шоир ва ёзувчилар, санъаткорлар, ҳокимлик, ички ишлар органлари вакиллари ва ҳ.к.) кишиларини таклиф этиш режалаштирилган. Шунингдек, хизмат кўрсатиш бўлимида турли тадбирлар ўтказилмоқда.

— **Қайси ёшдан фарзандларимизни ўқишга жалб қилиш керак?**

— Бола тарбиясидаги асосий саволлардан бири бу — болага китоб ўқиб беришни қачон бошлаш керак, деган саволдир. Бола ташқи оламни сеза бошлаганидан унга расм кўрсатсангиз, у расмга қарашга рағбат қилдими, унга китоб кўрсатиш ва китоб ўқишни бошлаш лозим. Бир ёшга тўлмаган бола ойисини яхши танийди. Бирор журнални, ундаги бирор аёл расмини кўрсатиб, ойингиз қани десангиз, бир ёшга тўлмаган бола расмдаги аёлни кўрсатиши мумкин. Бола расмдаги аёлни онаси, ойиси сифатида кўрди, у шу билан рангни, расмини, аёл расминини, китоб тушунчасини ўзи учун ихтиро қилди. Бу унинг оламни идрок қилишига катта қадами эканлигини тан олишингиз керак, холос.

Китобга меҳрли болага қачон ва қандай синдириш зарур ва мумкин деган саволга жавобни, энг аввало, ушбу оиладаги катталарда китобга меҳр, умуман мутолаа маданияти мавжудми, деган саволдан қидириш керак бўлади. Китоби бор, китоб билан мутолаани биладиган оилада китобга ҳурматсиз бола етишмаслиги, китобга меҳрсиз руҳда тарбия топмаслигини башорат қилса бўлади.

Бола китоб ўқишни катталар унга кичик ёшдан китоб ўқиб берганлиги учун бошлайди. Бола ҳали ўзи танимасидан кузи китобга тушиб каттара бошлар экан, у ўз руҳига китоб тушунчасини синдириш улгуради. Ош, нон, ота, она сўзлари қандай унинг руҳига сингиб борган бўлса, ёшлигидан китоб кўриб ва китоб сўзини эшитиб борган бола бу тушунчани ҳам юқоридagi келтирилган сўзлар қаторида ўзлаштириб олади.

Бир кун Альберт Эйнштейндан сўрашибди, фарзандларимизни қандай ақли қилишимиз мумкин, деб. Унинг жавоби содда ва доно эди. Агар сиз фарзандларингизни ақли бўлишини истасангиз, уларга эртақлар ўқиб беринг. Агар сиз фарзандларингизни янада ақли бўлишини истасангиз, уларга кўпроқ эртақлар ўқиб беринг. У тасаввур ва ўқиш қадрини тушунсин. Умид қиламанки, биз фарзандларимизга улар ўқийдиган тасаввур ва тушуна оладиган дунё тақдим этамиз.

Бежиз хитой мақолида “Китобсиз катта бўлган бола сўвсиз етишган кўчатга ўхшайди”, дейилмаган.

Сирожддин МАМАЖОНОВ
суҳбатлашди.